

[Indenrigsministeren.]

hr. Erlendsson kan komme med nogen som helst form for bevis i så henseende.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Bay):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde.

(Lovforslag nr. 166. Fremsat 19/3 75).

Tredje næstformand (Bay):

Sammen med denne sag foretages den næste på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om civilforsvaret.

(Lovforslag nr. 167. Fremsat 19/3 75).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Jens Kristian Hansen (S):

Formålet med de to lovforslag, vi behandler nu, må ses på baggrund af den i folketingsåret 1972-73 gennemførte revision af den militære straffelov og den militære retsplejelov og er således at få tilvejebragt en harmonisering af reglerne om straf og disciplinarmidler for samtlige grupper af værnepligtige.

Vi noterer med tilfredshed, at det for de civile værnepligtiges vedkommende foreslås, at de forældede disciplinarstraffe som vagt-arrest, husarrest og ekstraarbejde bortfalder, og at der samtidig foreslås hjemmel til at idømme bødestraf og i stedet for de førnævnte disciplinarstraffe foreslås indført bestemmelser om anvendelse af disciplinarmidler. For civilforsvarsværnepligtige foreslås indføjet bestemmelser om anvendelse af disciplinarmidler, der med enkelte modifikationer er enslydende med samme bestemmelser i den militære retsplejelov.

For begge lovforslags vedkommende gæl-

der det, at ved anvendelse af disciplinarmidler i stedet for bødestraffe og kortere frihedsstraffe tilsigtes der nu en afkriminalisering af forseelser af mindre betydning, og det hilser vi naturligvis med tilfredshed. For at der ikke skal ske en forringelse af personellets retsbeskyttelse er der i lighed med den militære retsplejelov foreslået oprettelse af disciplinarnævn og ankenævn.

De gældende bestemmelser i såvel loven om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde som civilforsvarsloven indeholder regler om, at straffetiden for andengangs nægtelse af civilt arbejde eller civilforsvarstjeneste ikke kan være kortere end den tilbageværende del af den pligtige tjenestetid. Disse strafferegler har i praksis været anvendt over for medlemmer af sekten Jehovas Vidner, og det er bestemmelser, der gentagne gange har været rejst kritik og vel også berettiget kritik af. Disse bestemmelser foreslås nu ophævet, og der åbnes mulighed for at tage hensyn til de i det enkelte tilfælde foreliggende konkrete omstændigheder, som efter almindelige principper for strafudmåling bør påvirke straffens fastsættelse.

I socialdemokratiet kan vi tilslutte os lovforslagene og bemærkningerne dertil, og jeg skal tilsige en hurtig og velvillig behandling fra vores side.

Biltzing (V):

Da venstres ordfører i denne sag, hr. Houbak, er forhindret i at give møde på dette tidspunkt, skal jeg gøre nogle bemærkninger om de to lovforslag.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslagene, at hovedsigtet er at søge tilvejebragt en harmonisering af reglerne om straf og disciplinarmidler for samtlige grupper af værnepligtige.

Hvad angår disciplinarmidlerne og deres anvendelse, må det være rimeligt, at der er ensartede regler, uanset om værnepligten aftjenes ved det militære forsvar, ved civilforsvaret eller gennem civilt arbejde. Det må nok også antages, at ensartede regler i nogle tilfælde vil vise sig at være en fordel for den enkelte, på samme måde som det er tilfældet med de påtænkte disciplinarnævn og ankenævn.

Hvad derimod angår spørgsmålet om reglerne om straf, må jeg sige, at det kniber

[Biltzing.]

med forståelsen vedrørende det nævnte hovedsigte om harmonisering, og her må jeg bede ministeren om en nærmere uddybning.

Sammenholdes strafferammerne i lovforslagene med de tilsvarende gerningsindholdsstrafferammer i militær straffelov — det er §§ 15, 16 og 23 — ses det nemlig, at der er en ikke ubetydelig forskel. Det mest grelle eksempel er udeblivelserne, hvor militære værnepligtige risikerer op til 2 års fængsel, i krigstid endog 10 år, mens de tilsvarende maksimumsstraffe for en værnepligtig i civilforsvaret er henholdsvis 1 og 2 år. Jeg forstår ikke begrundelsen for denne forskel; der er jo i princippet tale om, at en enhed har en bestemt opgave at løse.

For nu at blive ved udeblivelserne har disse særlig i krigstid den skadevirkning, at muligheden for løsning af enhedens opgave kompromitteres; om udeblivelsen er sket i civilforsvaret eller i det militære forsvar, bør ikke i sig selv medføre forskelle i sanktionen.

Så lægger jeg også mærke til, at maksimumsstraffen i begge lovforslag er blevet nedsat i forhold til de gældende love. I civilforsvaret er højeste straf fængsel i indtil 2 år, efter lovforslaget kun 1 år, og kun for så vidt man befinder sig i det, der lidt uldent kaldes krigstid, kan der idømmes straf i indtil 2 år. I den gældende lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde er højeste straf fængsel i indtil 15 måneder, mens den efter lovforslaget kun skal være 12 måneder.

Jeg havde været glad for at kunne læse en begrundelse for disse forhold i bemærkningerne til lovforslagene, men da der ikke findes noget herom i bemærkningerne, må jeg spørge ministeren om begrundelserne dels for forskellene, dels for nedsættelserne.

Endelig indeholder de to lovforslag bestemmelse om ophævelse af reglerne om ubetinget maksimumsstraf svarende til den resterende tjenestetid ved andengangs nægtelse af at gøre tjeneste ved civilforsvaret eller at udføre civilt arbejde. Herved er der åbnet mulighed for en konkret bedømmelse af hvert enkelt tilfælde, og dette svarer jo ganske til de almindelige principper for strafudmåling. Jeg finder, det er en ganske rimelig ting, at dette princip nu også vil

kunne finde anvendelse inden for dette område.

Til slut skal jeg tilsige venstres positive medvirken under udvalgsarbejdet.

Arentoft (FP):

I lov nr. 187 af 20. maj 1933 — det er lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde — med senere ændringer er der i § 1, stk. 2, anført bl. a.: „De nærmere bestemmelser vedrørende ordningen af sådant statsarbejde — hvis udbytte tilfalder staten — træffes af indenrigsministeren . . .“

I realiteten skulle dette betyde, at militærnægterne selv skulle kunne tjene til at dække statens udgifter bl. a. i kraft af mange høje skatteyderbetalte uddannelser, måske med et overskud til staten. Det er vist ikke tilfældet i dag, hvor militærnægterordningen koster det offentlige over 50 mill. kr.; det vil vi gerne se på i udvalget.

Vi finder det rigtigt, at der sker en harmonisering af reglerne om straf og disciplinarmidler for samtlige grupper af værnepligtige, men selvfølgelig er der forskel på den værnepligtige, der aftjener sin værnepligt i forsvaret og i civilforsvaret, og militærnægterne med civilt arbejde, så derfor må der være særlige regler for militærnægterne. Der er spørgsmålet bl. a., om ikke de i forslagets § 8 a foreslåede disciplinarmidler, nemlig tilrettevisning, arbejde i en del af fritiden, fratagelse af friheder samt overflytning til anden tjeneste, ikke alle er af en så mild karakter, at det virker overdimensioneret med udsættelse i 2×24 timer som nævnt i § 8 b i forslaget, og at de kan forelægges såvel disciplinarnævn som ankenævn, jfr. forslagets § 8 c. Jeg kunne forstå dette, såfremt der var tale om strenge straffe, men efter min mening er det med dette forslag at gå for vidt. Det vil vi også gerne drøfte nærmere i udvalget.

§ 8 d nævner bl. a., at indbringelse af et disciplinarmiddel for disciplinarnævn eller ankenævn ikke har opsættende virkning på udståelsen. Det vil vi også gerne se nærmere på, for hvilke perspektiver åbner det ikke, såfremt en militærnægter ikendes nogle timers arbejde i en del af fritiden — altså et disciplinarmiddel — og først forlanger udsættelse i 2×24 timer og derefter sagen bragt for disciplinarnævn og senere for ankenævn. Sagen når måske ikke at blive færdig-

[Arentoft.]

behandlet før hjemsendelsen. Som jeg har sagt før, kunne jeg forstå det bedre, såfremt der var tale om egentlige og strenge straffe, men ikke når der er tale om sådanne småting som disse disciplinarmidler.

Med hensyn til medlemmer af sekten Jehovas Vidner er det jo noget ganske specielt, og det kræver efter min mening en grundig drøftelse i udvalget. Men i princippet mener vi, det er rigtigt, at der ikke fastsættes en lovbestemt minimumsstraf, men at der i hvert enkelt tilfælde kan tages hensyn til de i øvrigt foreliggende forhold som anført i bemærkningerne.

Når der nu er tale om en revision af den gamle lov fra 1933, er der en lille pudsighed i § 4, stk. 2, der siger, at udrejse af landet uden tilladelse straffes med bøder fra 20 kr. Spørgsmålet er, om ikke dette tal bør pristalsreguleres, så man f. eks. begynder med 200 kr., men det er selvfølgelig kun en lille detalje.

Sluttelig vil jeg gerne sige, at hele spørgsmålet om værnepligtige, militære og civile samt CF er et aktuelt emne i dagens debat. Desværre behandles det i mange ministerier og udvalg, og jeg vil derfor gerne bringe i forslag, om ikke man skulle tage personer fra 8 mands udvalget, forsvarsudvalget, værnepligtssudvalget og de implicerede ministerier sammen til f. eks. en 2 dages forhandling, måske til sommer, omkring hele værnepligtssagen og se at nå frem til en for alle parter fornuftig løsning fremfor disse idelige lapperier. Jeg tænker ikke her på et lille udvalg som det af indenrigsministeren nedsatte fra 10. april 1969, der har afgivet en redegørelse, som netop er blevet revideret her i 1975; jeg mener et mere bredt seminar — kort sagt: få samlet alle gode kræfter for at få virkelig styr på dette område, der vedrører en af landets største arbejdspladser, og som angår så mange borgere både direkte og indirekte.

Stinus (RV):

Det radikale venstre forstår ministerens ønske om en harmonisering af reglerne for samtlige grupper af værnepligtige.

Vi kan gå ind for forslaget om ophævelse af disciplinærstraffe og anser personellens retsbeskyttelse ved denne ændring som sikret dels ved udsættelsesparagraffen, dels ved

forslaget om, at disciplinarmidlet kan indbringes for et disciplinarnævn og derudover for et ankenævn. Vi har lagt mærke til, at der er disciplinarmidler, som findes i den militære retsplejelov, og som også foreslås at skulle gælde for de værnepligtige inden for civilforsvaret, men som ikke er medtaget i forslaget, der berører de civile værnepligtige. Vi anerkender denne civilisering af loven, som herved er tilstræbt.

Den hjemmel, loven vil give for beslaglæggelse, ransagning, anholdelse og fængsling i tilfælde, hvor tiltale er rejst eller begæret rejst, er en skærpelse i forhold til gældende lov og må naturligvis give anledning til alvorlig overvejelse. Vi er imidlertid enige med ministeren om, at både straffereglernes effektivitet og ønsket om ensartethed for alle grupper af værnepligtige taler for en sådan skærpelse.

Forslaget om ophævelse af en minimumsstraf svarende til den resterende tjenestetid må afgjort betragtes som et fremskridt. Det radikale venstre så gerne, at man nu fandt frem til en ordning svarende til den svenske, som muliggør fuldstændig fritagelse for værnepligt for medlemmer af Jehovas Vidner, men vi anerkender altså, at ministerens forslag indebærer en forbedring.

Vi har endelig bemærket, at de civile værnepligtige, for hvem lovforslaget har været forelagt, ikke har kunnet tiltræde hovedsigtet med de foreslåede ændringer, fordi de finder, at forslaget er et udtryk for den intention, at civile værnepligtige nu skal inddrages under den militære straffelovgivning. Dette er efter vores mening ikke meningen med lovforslaget og forhåbentlig heller ikke ministerens.

Som jeg tidligere har sagt, forstår vi ministerens ønske om en harmonisering af bestemmelserne for alle værnepligtige, men vi finder alligevel, at de betænkeligheder og de overvejelser, som de civile værnepligtige har givet udtryk for, bør tages op til vurdering i udvalget.

Det fremgår i øvrigt af bemærkningerne til lovforslag nr. 167, at dette har været forelagt for repræsentanter for de værnepligtige i civilforsvaret. Den omstændighed, at der ikke gives oplysninger om disse værnepligtiges holdning til forslaget, tager det radikale venstre som udtryk for, at der ikke er fremført indvendinger. Jeg formoder, at

[Stinus.]

ministeren kan bekræfte rigtigheden af denne opfattelse.

Ninn-Hansen (KF):

Revisionen af den militære straffelov betød, at man fjernede nogle stive bestemmelser og fik en mere smidig lovgivning, og det forekommer da ganske og aldeles rimeligt, at en sådan moderniseret lovgivning kommer til at gælde for andre kategorier af værnepligtige. Derfor kan vi tiltræde de forslag, indenrigsministeren her har fremsat. Om harmoniseringen så er sket fuldt ud, vil vi gerne kigge nærmere på i udvalget, for det må jo være meningen med, at det skal gælde for andre, at der også skal være samme strafferammer, samme straffearter o. lign.; i det omfang, der er afvigelser derfra, vil vi kigge lidt nærmere på det.

Med hensyn til lempelsen af straffen for Jehovas Vidner — i hvert fald en smidiggørelse, så man ikke får minimumsbestemmelser — kan vi også tiltræde det. I forvejen tror jeg, det forekommer alle ubehageligt, at man skal sætte folk i fængsel, fordi de har en religiøs opfattelse, der forhindrer dem i at påtage sig nogen form for værnepligt. Det er nødvendigt, det er fremhævet mange gange, men jeg synes i hvert fald, at man skal gøre det så lempeligt som muligt, uden at det kan føre til omgåelse andre steder.

Kurt Brauer (SF):

Det bliver nok en lidt anderledes tale end de tidligere, der har været hørt her i dag. Jeg vil først tale om nogle tilsyneladende detaljer i lovforslagene, men som dog har det principielle indhold, som gør det rimeligt at omtale dem her ved førstebehandling.

Man vil indføre et bødesystem, og jeg ville godt høre af ministeren, hvad man vil gøre ved den situation, at man har, hvad rimeligt er, så mange nægttere, at der er en kolossalt lang ventetid for nægttere, før de kan blive indkaldt. I den tid når nægterne at etablere sig i familier og får derfor, hvad også rimeligt er, hjælp efter forsorsloven; det vil sige, at hvis man idømmer sådanne mennesker bøder, må man, eftersom vort socialsystem fungerer så karrigt, som det gør, forvente en øgning af socialministerens budget med de beløb, som ministeren her vil

kradse ind i bøder. Det kan jo blive en spøjs situation.

Politimesteren bringes ind i visse retsforhold her, og statsadvokaten bringes ud, hvorved man får forringet ankemulighederne for militærnægterne. Man sørger selvfølgelig også for, at der ikke er domsmænd med i disse sager, som nu skal bringes ind under politimesterens domæne; det ville jo også være grimt, hvis der sad en domsmand hos, for det er jo domsmændene, som kunne tænkes at være i besiddelse af den almindelige sunde fornuft, der ville få dem til at afvise de latterlige bagatelsager, som det meget ofte handler om, dette her. Så konstruerer man et disciplinarnævn og medtager en talsmand i det her i forslaget. Men man har forsigtigvis ikke skrevet, at det skal være sådan én; man har skrevet, at det helst skal være sådan én, hvis det ellers er muligt; og det er sikkert en klog disposition, for det kunne jo godt være, det ikke var til at skaffe et gidsel blandt talsmændene, som ville være med til at sidde og dømme deres kammerater efter en lovgivning, som de selv har protesteret imod.

Lidt højere oppe i hierarkiet indfører man så dette ankenævn, og dertil skal Advokatrådet udpege et medlem. Og her skynder man sig da sandelig at sikre sig, at der ikke bliver tale om værnepligtsindflydelse; sådan en dims må vi ikke have dér, for nu er sagen jo blevet stor, nu er den kommet op til en af de øverste myndigheder, og det kunne jo være en kedelig sag, hvis det nu var nægterne, der havde udpeget den pågældende advokat, og han virkelig gik i brechen for nægternes synspunkter, det kunne jo skabe både presseomtale og alt muligt, og det ville da ikke være så rart. Og så ville man også have fået ødelagt hele målet med denne lovgivning, for målet er selvfølgelig, at man skal have afklapset de nægttere, som i dag reddes af de mange tiltalefrafald. Vi må sørge for at få gafflen i de mennesker. Målet er, at vi skal sørge for at håne nægterne og gøre dem livet så surt, at færrest muligt unge søger inden for dette her. Det er jo sådan hos militærpartierne herinde, at der findes overhovedet ingen respekt eller forståelse for anderledes meninger, f. eks. for meninger, som leder til, at man bliver militærnægter. Man vil ikke bare forsøge at antage, at mange bliver nægttere netop på grund af de autoritære og

[Kurt Brauer.]

nedværdigende straffemetoder, som findes i militærvæsenet; man vil slet ikke forsøge den tankegang. Resultatet bliver meget nemt, at man nu vil stå over for et helt nyt problem, folketinget kommer til at tage stilling til, nemlig som nogle nægttere sagde til mig forleden: vi vil møde problemet, der hedder nægtternægttere, folk, der i overensstemmelse med deres overbevisning, som ikke nødvendigvis behøver at være religiøs, må nægte at deltage i et foretagende som det, ministeren nu vil have lavet ud af det civile statsarbejde.

Så er der Jehovas Vidner. Problemet bliver selvfølgelig engang løst sådan, som socialistisk folkeparti har sagt, det kan ikke være andet: selvfølgelig skal Jehovas Vidner gå fri. Ministeren snor sig som en ål på en stegepande, nøjagtigt som tidligere ministre har gjort det i denne sag, men først skal vi gå så gruelig meget igennem, og det skal såmænd nok vare 5-10 år endnu, før vi får en minister, der siger: kan vi så få svenske tilstande på dette område. Sådan ender det jo med så mange ting, som SF foreslår; vi skal lige have dysset det ned, nu var det jo helt tilbage til den 15. december 1971 — jeg takker ministeren, fordi han har nævnt vores forslag i bemærkningerne til loven — det var helt tilbage til dengang, vi havde debatten på SFs foranledning; så bliver sagen dysset lidt ned, og så kan der komme lidt lempelser frem fra regeringsplan, og så om 5-10 år, må vi meddele Jehovas Vidner, kommer sund fornuft til at råde på dette område. Før bliver det ikke.

Vores totalsyn på dette her er sådan set bedst beskrevet i selve det forslag, vi fremsatte den 15. december 1971, og i debatten derom, og jeg kan kun tilsige den sureste og mest vrangvillige medvirken til disse lovforslag forhåbentlige forsinkelse i udvalget.

Poul H. Møller (KrF):

Ja, det bliver ikke helt i overensstemmelse med den forrige ordførers, mit lille indlæg her. På kristeligt folkepartis vegne kan jeg tilsige en særdeles velvillig behandling af forslagene. Vi finder, det er rigtigt, at der finder en harmonisering sted med den reviderede militære straffelovgivning, således at man nu får en nogenlunde ensartet

lov på dette område for såvel militære som civile værnepligtige.

De fleste, der har med børn og unge at gøre i dag, har ikke undgået at mærke følgerne af den disciplinkrise, som også har nået vort land, og som vel også for en del skyldes lovgiverne, som har frataget pædagogerne og andre de midler, der nu engang er nødvendige for at gennemføre disciplin — uden at jeg naturligvis skeler til det gamle spanskrør o. lign. Men disciplin er nødvendig, ikke mindst inden for militært område, og også for civile værnepligtige er en vis disciplin absolut nødvendig.

Umiddelbart synes de foreslåede ændringer naturlige og fornuftige, mener vi, selv om de kun delvis løser problemet f. eks. omkring Jehovas Vidner, som ikke under nogen form ønsker at aftjene værnepligt. Der er for såvel de såkaldte militærnægttere som de værnepligtige i civilforsvaret skabt adgang til forelæggelse af en disciplinarafgørelse for et disciplinarnævn og som højere instans et ankenævn, hvilket skulle kunne sikre en retfærdig behandling af hver enkelt sag.

Vi kan som sagt fra kristeligt folkeparti tilsige forslagene en velvillig behandling i udvalget.

Fuglsang (DKP):

Ja, sådan skifter vejret jo i april og synspunkterne heroppe fra talerstolen. Jeg hører ligesom hr. Kurt Brauer til dem, som ikke er så forfærdelig glade ved de lovforslag, vi her behandler.

De motiveres med at være en harmonisering med den militære straffelov, og der tales også om visse lempelser. Vort standpunkt er imidlertid principelt det, at vi er imod en særlig straffe- og retsplejelovgivning for værnepligtige, sådan som disse forslag er udtryk for. Vi mener, at såvel for civilforsvaret som for de værnepligtige, der anvendes til civilt arbejde, og for øvrigt også for værnepligtige overhovedet bør den almindelige lovgivning være gældende, også fordi der blandt de sager, som der gennem årenes løb er faldet dom i, har været rent politiske sager, som f. eks. har berørt unge mennesker, der har fordelt de unge kommunisters blad Fremad.

Hvad de her foreliggende forslag angår, ser vi, at disciplinære straffe af særlig art er

[Fuglsang.]

bortfaldet og erstattet af adgangen til at anvende disciplinarmidler; men vi mener også, at disse giver for meget magt til cheferne, så meget desto mere som sådanne afgørelser ikke kan indbringes for retten. Nu vil jeg selvfølgelig ikke skære alle militære chefer over én kam, men jeg overdriver ikke, når jeg siger, at deres klassemæssige sammensætning og dermed deres opdragelse og interesser ikke helt på demokratisk vis genspejler befolkningens sammensætning og altså heller ikke de værnepligtiges eller dem, som disse love angår. Jeg ved godt, at det samme kan siges om almindelige dommere, men her sætter den civile lovgivning og noget større offentlighed visse grænser for, hvor langt man kan gå.

Blandt de disciplinære straffe finder jeg adgangen til at forbyde udgang i 14 dage lovlig lang, ligesom jeg er bange for adgangen til at overflytte folk til anden tjeneste. Det kan jo i givet fald misbruges til på den måde at skaffe sig af med f. eks. en talsmand, som man finder lidt ubekvem.

Af andre straffe end disciplinære er der bødestrafen, og jeg har godt nok hørt, at den betragtes som en mildnelse, men når man tænker på de økonomiske forhold for soldaterne eller dem, som loven angår, kan den jo være streng nok.

Principielt er vi som sagt imod denne lovgivning. Vi har ligesom hr. Kurt Brauer ikke den mest ubetingede tillid til de to ankeinstanser: disciplinarnævnet og ankenævnet, og det er uden større håb om forbedringer, jeg venter, at forslagene vil gå i udvalg.

Wilhelm (VS):

Jeg skal gøre det meget kort. Vi finder det ganske enkelt latterligt at tilstræbe en harmonisering af sanktionsmulighederne over for civile arbejdspligtige og sanktionsmulighederne over for militære værnepligtige. Selvfølgelig kan man godt anlægge en optimistisk synsvinkel på det og sige, at det dog tyder på en vis realitetssans, når man efterhånden er nået dertil, at alvoren i udeblivelse fra denne krigsmagt, som vi oprettholder her i landet, at alvoren i dette for landets sikkerhed så afgørende ikke skal taksæres til mere end ca. det dobbelte af

alvoren i at udeblive fra brugttøjsorteringen på Kofoeds Skole.

Men der er ikke, som den radikale ordfører var inde på, tale om nogen entydig civilisering af sanktionsmulighederne med de lovforslag, der ligger her. Det kan se ud til det, hvis man bare sammenligner punktum for punktum med Bertel Dahlgaards gamle lov fra 1933, som jo stort set er den, der står ord til andet på disse paragraffer i dag, og som skulle ændres med det foreliggende. Men man glemmer jo, at den har udhulet sig selv, at de sanktionsmuligheder i den gamle lov, man her vil erstatte med de såkaldte disciplinarmidler, i virkeligheden ikke har fungeret i adskillige år og ikke kan fungere, og nu prøver man at sætte noget andet ind, som man måske kan bringe til at fungere. De gamle sanktionsmidler med husarresten og vagtarresterne og alt det dér, som jo i øvrigt var meget hyggeligt for dem, der blev ramt af det — det kan jeg da sige af erfaring; og at de ikke var særlig velegnede til at kue folk, kan jeg da også sige af erfaring — men altså, disse gamle sanktionsmuligheder har jo reelt ikke eksisteret, i hvert fald ikke for dem, der rammes af forslag nr. 166, altså de civile arbejdspligtige, ganske enkelt af den årsag, at man har udstationeringsordningen, hvad man ikke havde på salig Dahlgaards tid. De er simpelt hen væk; jeg kan ikke forestille mig muligheden for at lave husarrest på alle udstationeringsstederne, og det er det, man nu erstatter med noget andet. Jeg har også svært ved at forestille mig, at man i praksis kan håndhæve de alternative sanktionsmuligheder, altså de såkaldte disciplinarmidler, man nu søger at sætte i stedet for ved denne harmonisering. For mig virker det som et stykke skrivebordsarbejde. Man har ønsket harmonisering, og man har under hele denne harmonisering, som vi i øvrigt ikke har nogen som helst sympati for, simpelt hen glemt, at der i mellemtiden er sket det, at militærnægtere f. eks. ikke længere befinder sig på disse kasernelignende lejre undtagen i en meget, meget kort periode, men rent faktisk er udstationeret nogle steder, forhåbentlig hos forholdsvis fornuftige almindelige mennesker, der ikke som de gamle lejrledelser nogen sinde kunne drømme om at effektuere denne slags disciplinarmidler.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Jeg takker hr. Wilhjelm for de mange fiduser i forbindelse med civil værnepligt, og hvordan man skulle få disciplinarmidlerne til at virke; det må man jo så se at finde ud af.

Hvis man sådan skal karakterisere talerne, må man jo sige, at ordførerne har aftegnet næsten alle de farver, der findes i spektret, og det var fra den mest yderliggående til det modsatte, fra den ene side til den anden.

Det, det drejer sig om her, er jo bare en harmonisering, det er en afkriminalisering. Der er tale om, at man sætter beskyttelsesmidler ind for de menige: disciplinarnævn og ankenævn, og selv om hr. Wilhjelm og andre betegner det som latterligt, ligger der altså bare deri en lovmæssig beskyttelse for disse værnepligtige.

Jeg kunne have ét ønske; jeg ved ikke, hvilke ønsker man i øvrigt har med hensyn til henvisning til udvalg, men netop for at understrege den civile karakter ville det være rart, om forslag som disse blev behandlet i retsudvalget. Men det er ikke mig, der skal tage stilling hertil.

Må jeg sige til venstres ordfører, at forskellen på straffe osv. tror jeg er mere egnet til at drøfte i et udvalg, hvor man stiller spørgsmål og jeg kommer til samråd. Man kan vist ikke direkte sige, at der er en bestemt sammenhæng, men nu har man altså fundet ud af en form for disciplinarmidler, som er så liberale, som de næsten overhovedet kan være.

Til hr. Arentoft, der benyttede lejligheden til at komme ind på hele militærnægterordningen, vil jeg sige, at jeg ikke mener, disse forslag kan bære en sådan debat; jeg mener heller ikke, de kan bære, at vi skal nedsætte et udvalg vedrørende værnepligten. Det vil jeg i hvert fald ikke foreslå, det må så komme på andet initiativ. Hr. Arentoft var endvidere inde på spørgsmålet om udsættelsen 2 × 24 timer; deri ligger også bare en beskyttelse for de menige, men jeg er som sagt parat til at se på de ting og besvare spørgsmål om dem i et udvalg.

Der nævnes endelig en paragraf om bøder på 20 kr. Ja, det er klart, at det ikke er i harmoni med den situation, vi befinder os i netop nu.

Til hr. Stinus og til andre, som var inde på Jehovas Vidner: det er rigtigt opfattet,

at man netop siger, der ikke skal være minimumsstraf, at man simpelt hen kan tage hensyn i det enkelte tilfælde; men indføre svenske tilstande, som nogle har været inde på, tror jeg ikke der er mulighed for.

Når hr. Stinus siger, at de civile værnepligtige ikke har kunnet godkende disse forslag, fordi de har noget at gøre med den militære straffelov, er det en påstand, som ikke har noget som helst hold i virkeligheden. Det er rigtigt, at man ikke har godkendt dem, men det er ikke rigtigt, at dette har noget som helst med den militære straffelov at gøre. Både for civilforsvarskorpset og for militærnægterne er det de civile domstole, der skal afgøre sagerne, når disciplinarmidlerne ikke rækker til.

H. Stinus stillede et direkte spørgsmål, nemlig om civilforsvarets personale. Civilforsvarets personale har tiltrådt disse regler.

Hr. Ninn-Hansen var inde på Jehovas Vidner. Det spørgsmål har jeg vist svaret på.

Må jeg sige til hr. Kurt Brauer, at jeg er slet ikke i stand til at svinge mig op i de højder, som hr. Kurt Brauer gjorde, og når jeg ikke agter at gå ind i en polemik i denne omgang og i dette indlæg, hænger det simpelt hen sammen med, at jeg er fundamentalt uenig både med det, som hr. Kurt Brauer sagde, det, som hr. Fuglsang sagde, og det, som hr. Wilhjelm sagde. Og da hr. Kurt Brauer sagde, han ville gøre alt for at forsinke udvalgsarbejdet, må jeg sige, at hvis nogen så gør livet surt for militærnægterne, bliver det altså hr. Kurt Brauer og ikke os andre.

Wilhjelm (VS):

Blot den lille bemærkning til indenrigsministeren, at når han vil have det, der foreslås her, og som ikke har været der før, til at se ud som en beskyttelse af de menige, er det ganske enkelt forkert. Man erstatter de såkaldte disciplinarstraffe med det, der nu hedder disciplinarmidler, og det er rigtigt, at man så sætter nogle ankeinstanser ind. Men der har i de sidste, jeg kan ikke huske præcis, om det er 22 eller 23 år, men deromkring, simpelt hen også været ankeinstanser for de gamle disciplinarstraffe, nemlig husarresten og vagtarresten. Der kom i begyndelsen af 1950erne reglen om, at administrativ frihedsberøvelse kan indankes for domstolene, og det er ikke en teoretisk

[Wihjelm.]

snak, det er sket i masser af tilfælde. De gamle disciplinarstraffe, som vi her vil afskaffe til fordel for de såkaldte disciplinarmidler, var også ankemulige, og det er rent faktisk sket: de blev indanket for civile domstole.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Bay):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om elektriske stærkstrømsanlæg.
(Lovforslag nr. 165. Fremsat 19/3 75).

Tredje næstformand (Bay):

Sammen med denne sag foretages den følgende på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om elforsyning.

(Lovforslag nr. 180. Fremsat 20/3 75).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Erik Holst (S):

Lovforslag nr. 165 er et relativt lille forslag. Det er direkte affødt af lovforslag nr. 180, lovforslaget om elforsyning, og det tager udelukkende sigte på, at man siger: det, at man for fremtiden skal anvende en bestemmelse om, at der skal gives bevilling til alle større anlæg, gør i og for sig elektricitetsrådets hidtidige arbejde overflødigt, og derfor kan man udelade § 2 i den nugældende lov om stærkstrømsanlæg. Vi finder, det er en meget fornuftig måde at gribe det an på, og jeg kan ikke se, at der skulle være problemer forbundet hermed.

Det næste, man ændrer, er, at ekspropriationsloven gøres mere moderne, og at man bruger ekspropriationsloven af 1964 også til andet end direkte ekspropriering af arealer

til kraftværker eller til stærkstrømsledningsnettet. Det er vel udelukkende et udtryk for, at der i dag er flere 50 kVs og større net, og at man siger, at de ulemper, der er forbundet med de store ledningsføringer, er lige så store, som hvis man havde et areal i ekspropriation.

De to forslag om ændringer vil socialdemokratiet uden videre kunne gå ind for. Jeg skal lige komme med et lille hjertesuk i forbindelse med dette lovforslag.

For et par år siden lavede elværkerne en undersøgelse, som man kaldte: „Skal vi have el overhovedet?“ Det var en brochure, der sagde noget om de elledninger, som vi trækker på de meget høje master mange steder efterhånden, og som virker meget synsgenerende og uæstetisk i landskabet. Da sagde man: kan man ikke bare lægge dem ned i nogle rør i jorden og føre elektriciteten frem ved hjælp af jordkabler? Nu hører denne lov jo under ministeren for offentlige arbejder, der har nær tilknytning til kulturministeren, og så det kunne jo godt være, at man syntes, at man i fremtiden burde anvende jordkabler i højere grad. Jeg er udmærket klar over, hvilke tekniske problemer der er forbundet med jordkabler til højere spændinger, ladestrøm, varme og meget andet, men dengang man lavede beregningerne for et par år siden, sagde man: det vil blive dyrt, det vil gå ud over forbrugerne, og det vil være nødvendigt at hæve forbrugerprisen med 1½ øre pr. kWh. Nu har vi i dag diskuteret en afgift på 5 øre pr. kWh udelukkende af fiskal betydning. Måske burde vi så sige, at 1½ øre pr. kWh vil vi gerne betale for at få et landskab, der ikke har disse meget store og meget høje master og store ledningsanlæg.

Det næste lovforslag, lovforslaget om elforsyning, er betydelig større og betydelig vigtigere end det, jeg lige har omtalt. Det kan vel ses som et udtryk for, at der efterhånden er et udbredt ønske om, at elforsyning også indgår i en større sammenhæng med andre energiforsyninger, og at man siger, at det er ikke muligt at lave en energipolitisk oversigt eller tage et energipolitisk standpunkt herhjemme, uden at samfundet på en eller anden måde får et videregående indseende med elværkerne.

Inden jeg går videre, vil jeg sige: der er grund til at rose de nuværende elforsynings-